



บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ความเจริญก้าวหน้าของประเทศ ขึ้นกับการพัฒนาการของหน่วยงานต่าง ๆ ภายในประเทศ สถาบันการศึกษาเป็นหน่วยงานที่สำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นแหล่งที่สร้าง ปรับปรุงและพัฒนาทรัพยากรบุคคล ให้มีคุณภาพในด้านวิชาการ จริยธรรมตลอดจนเจตคติ แนวความคิด ที่นำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า สถาบันราชภัฏเป็นสถาบันการศึกษาที่พัฒนามาเป็นลำดับท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลกระทบต่อสถาบันในด้านการจัดการศึกษา การสร้างความรู้ใหม่ การให้บริการทางวิชาการและการปรับวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต ผู้มีบทบาทสำคัญในการปรับตัวของสถาบันคือ อาจารย์ที่ทำหน้าที่บริหารและคณาจารย์จะต้องไวต่อการเรียนรู้และการปรับตัวให้มีความคิดใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผล เป็นผู้เฝ้าสังเกต คิด ปฏิบัติและปรับตัวอย่างต่อเนื่อง (การฝึกหัดครู, 2537)

สถาบันราชภัฏเดิมคือ วิทยาลัยครู ที่ทำหน้าที่ผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะให้ได้ครูที่มีคุณวุฒิและคุณภาพได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพ เปิดสอนใน 3 สาขาวิชาได้แก่การศึกษา ศิลปศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2527) ต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงพระกรุณาโปรดเกล้าพระราชทานชื่อว่า " สถาบันราชภัฏ " เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2535 คำว่า "ราชภัฏ" แปลว่าข้าราชการ(การฝึกหัดครู, 2535) จากภารกิจที่เปลี่ยนแปลงการได้รับพระราชทานชื่อเป็นสถาบันราชภัฏ และการมีปณิธานที่จะทำหน้าที่เป็นสถาบันอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาท้องถิ่นจึงได้ขอแก้ไขพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู เปลี่ยนเป็น พระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538 มีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2538 เป็นผลให้วิทยาลัยครู

ทั่วประเทศ 36 แห่งกลายเป็นสถาบันราชภัฏ 36 แห่งตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร 6 แห่งและตั้งอยู่ในต่างจังหวัดอีก 30 แห่งมีภารกิจตามมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538 ดังนี้คือ

1. ให้การศึกษาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง
2. ทำการวิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม
3. ปรับปรุง ถ่ายทอด และพัฒนาเทคโนโลยี
4. ทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
5. ผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครู (พระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538)

สถาบันราชภัฏ เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของไทยโดยคำนึงถึงความต้องการของท้องถิ่นในพื้นที่ที่รับผิดชอบเป็นสำคัญ เป็นเอกลักษณ์ของสถาบันที่แตกต่างจากสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไป เปิดโอกาสให้ประชาชนในภูมิภาคได้ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่นของตนเองเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายและเป็นกำลังในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้ดีขึ้น ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ถ้าสถาบันราชภัฏมีความพร้อม มีความคล่องตัวในการปฏิบัติการกิจ ก็จะสามารถเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริงการปฏิบัติการกิจจะบังเกิดผลหรือไม่อย่างไรจึงขึ้นกับบุคลากรทุกฝ่ายในสถาบัน งานของอาจารย์เป็นงานที่ต้องรับผิดชอบหลายด้านเช่น งานบริหาร งานวิชาการและงานวิจัย ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพจะต้องมีสารนิเทศ ข้อมูล สถิติ ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องนำเอามาเป็นข้อมูลในการปฏิบัติงาน (กิติพันธ์ รุจิรกุล, 2529)

จากภารกิจที่ต้องให้การศึกษาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการวิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคมผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครู สารนิเทศข้อมูล ข่าวสารทุกรูปแบบจึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งสำหรับอาจารย์ ที่จะใช้ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อนำไปใช้ในปฏิบัติงานในหน้าที่บริหารและการเรียนการสอน การผลิตผลงานทางวิชาการ การวิจัย และการพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาท้องถิ่น สารนิเทศคือ ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ทั้งในรูปแบบของสิ่งพิมพ์โสตทัศนวัสดุและวัสดุย่อส่วน เพื่อให้ประโยชน์ทางการสื่อสารและการพัฒนาต่าง ๆ ทั้งส่วนบุคคลและสังคม (ชุตินา สัจจามันท์, 2530) การใช้สารนิเทศที่ถูกต้องจะช่วยให้ผู้ใช้สารนิเทศเกิดการเรียนรู้ เกิดความคิดอ่าน และมีความเจริญงอกงามทาง

ปัญหา ใช้ความรู้ความคิดอย่างผู้มีปัญหา สามารถปรับตัวในสังคมและช่วยในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ (อุทัย ทุตริยะโพธิ, 2533) ปัจจุบันเป็นยุคสารสนเทศหรือยุคของข้อมูลข่าวสารผู้ที่มีข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ตรงตามความต้องการ และทันเวลา ย่อมเป็นผู้ที่ได้เปรียบสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อาจารย์จึงต้องมีสารสนเทศที่ถูกต้อง และเหมาะสมเพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ดังเช่น นพพงศ์ บุญจิตราดุลย์ (2529) กล่าวว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้การปฏิบัติงานผิดพลาดคือ การสรุปผลโดยคิดเหตุผลเอาเอง หรือใช้ประสบการณ์ของตนโดยไม่มีข้อมูลเพียงพอ การศึกษาการใช้สารสนเทศของอาจารย์จึงเป็นแนวทางสำคัญทางหนึ่งในการบริหารสถาบันการศึกษา เพราะอาจารย์ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติ เป็นบุคคลที่จะกำหนดแนวทางการได้สารสนเทศให้ตรงต่อความต้องการใช้ ได้ดีที่สุด (ปรีชา พัวนุกุลนนท์, 2527) สารสนเทศที่ดีคือ ต้องถูกต้องตามความเป็นจริงเป็นปัจจุบันตรงกับความต้องการกับเรื่องที่จะใช้ และมีความสมบูรณ์เพียงพอ เพื่อช่วยให้การตัดสินใจได้ดี ไม่ผิดพลาดอันส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่สถาบัน (เสนาะ กลิ่นงาม, 2533) การศึกษาค้นคว้าก่อให้เกิดความรู้ที่แตกฉาน ช่วยเสริมสร้างความรู้และสติปัญญาให้ลึกซึ้ง สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ที่แสดงประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานอย่างสมบูรณ์ ช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีหลักเกณฑ์และมีข้อมูลสนับสนุนที่น่าเชื่อถือรวมทั้งการศึกษาการใช้สารสนเทศของอาจารย์สถาบันราชภัฏจะเป็นประโยชน์ในการจัดหาสารสนเทศให้ตรงกับความต้องการของอาจารย์ ดังเช่น ออสเตอร์ (Auster, 1982) ศึกษาพบว่าตัวแปรที่มีผลต่อการใช้สารสนเทศคือ ลักษณะเฉพาะบุคคล สภาพแวดล้อมของงานที่ทำและคุณลักษณะของงาน นอกจากนั้น ผลจากการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อม ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน บทบาท และองค์ประกอบของผู้ปฏิบัติงานมีอิทธิพลต่อการใช้สารสนเทศด้วย

จากการปรับเปลี่ยนมาเป็นสถาบันราชภัฏ มีการปรับฐานทางวิชาการจากการผลิตครูเพียงอย่างเดียว มาเป็นการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาการอื่นด้วย จึงเป็นการเพิ่มภารกิจที่กว้างขวางและหลากหลายยิ่งขึ้น จึงต้องเผชิญกับปัญหา คือ อาจารย์ที่สอนและปฏิบัติหน้าที่ตามสถาบันราชภัฏทุกสถาบัน มีความต้องการและจำเป็นอย่างไรที่จะต้องได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้ทุกรูปแบบ นำไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการเรียนการสอนและการบริหาร รวมทั้งการ

วิจัย การผลิตผลงานทางวิชาการ และการพัฒนาชุมชน แต่เนื่องจากยังมีปัญหา ด้านงบประมาณ ที่ไม่เพียงพอต่อการกระจายข่าวสาร สารนิเทศ การสื่อสารให้ มากขึ้น ทำให้มีความจำเป็นต้องศึกษาการใช้สารนิเทศของอาจารย์สถาบันราช ภัฏในด้านเนื้อหา วัตถุประสงค์ รูปแบบ ภาษาที่ต้องการใช้ ความทันสมัย แหล่ง สารนิเทศ ปัญหา และอุปสรรคให้มากขึ้น เพื่อนำผลการศึกษามาจัดทำสารนิเทศ ให้สอดคล้องกับความต้องการ ความเหมาะสมในการใช้สารนิเทศของอาจารย์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะพัฒนาสถาบันราชภัฏ ให้บรรลุถึงจุด มุ่งหมายได้อย่างสมบูรณ์

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ การใช้สารนิเทศของอาจารย์สถาบันราช ภัฏในด้านเนื้อหา วัตถุประสงค์ รูปแบบ ภาษา ความทันสมัยและแหล่งสารนิเทศ

3. สมมติฐาน

การใช้สารนิเทศของอาจารย์ในสถาบันราชภัฏแตกต่างกันไปตามลักษณะ เฉพาะบุคคล

4. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น

ลักษณะเฉพาะบุคคลของอาจารย์สถาบันราชภัฏ ได้แก่

1. สถานภาพ ตามภารกิจ หน้าที่ที่รับผิดชอบ
 - อาจารย์ทำหน้าที่บริหาร (ตำแหน่งอธิการบดี)
 - อาจารย์ทำหน้าที่บริหารและสอน (ตำแหน่งรอง อธิการบดี, คณบดี, หัวหน้าภาควิชา)
2. ระดับการศึกษา
 - ปริญญาตรี, -โท, -เอก

3. สถาบันและคณะที่สังกัด

ตัวแปรตาม

การใช้สารนิเทศของอาจารย์ ในด้าน

1. เนื้อหาสารนิเทศ
2. วัตถุประสงค์ของการใช้สารนิเทศ
3. รูปแบบของสารนิเทศที่ใช้
4. ภาษา ที่ใช้
5. ความทันสมัยของสารนิเทศ
6. แหล่งสารนิเทศ

5. ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถาบันราชภัฏ
ในส่วนกลางและภูมิภาค จำนวน 36 แห่ง รวมจำนวน 617 คน ศึกษาเฉพาะ

1. อาจารย์ที่ทำหน้าที่บริหาร คือ อธิการบดี จำนวน 36 คน
2. อาจารย์ที่ทำหน้าที่บริหารและสอนคือรองอธิการบดี คณบดี
และหัวหน้าภาควิชาในแต่ละคณะ

ก. รองอธิการบดี มี 5 ตำแหน่ง ได้แก่	
รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร	36 คน
รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา	36 คน
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ	36 คน
รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา	36 คน
รองอธิการบดีฝ่ายกิจการพิเศษ	29 คน
รวมจำนวน	173 คน

ปัจจุบันสถาบันราชภัฏที่ไม่ได้แต่งตั้ง รองอธิการบดีฝ่ายกิจการพิเศษได้แก่สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์ สถาบันราชภัฏมหาสารคาม สถาบันราชภัฏอุดรธานี สถาบันราชภัฏนครราชสีมา สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง และสถาบันราชภัฏภูเก็ต (กองแผนงาน, 8 กุมภาพันธ์ 2537)

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข. ในคณะมี คณบดี เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบงาน
ของคณะ คณะต่าง ๆ ที่เป็นคณะพื้นฐาน ได้แก่

คณบดีคณะครุศาสตร์	36 คน
คณบดีคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	36 คน
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	36 คน
คณบดีคณะวิทยาการจัดการ	36 คน
รวมจำนวน	144 คน

ทั้งนี้ไม่รวม คณบดีคณะเกษตรและอุตสาหกรรม 8 คน ซึ่ง
อยู่ใน สถาบันราชภัฏจันทรเกษม สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี สถาบันราชภัฏ
เพชรบุรี สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาสงครณณ์ สถาบันราชภัฏสงขลา สถาบัน
ราชภัฏรำไพพรรณี สถาบันราชภัฏลำปาง และสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม และ
คณบดีคณะอุตสาหกรรมศึกษา 1 คน ในสถาบันราชภัฏพระนคร

ค. หัวหน้าภาควิชารับผิดชอบต่องานของภาควิชา ในคณะ
ต่าง ๆ ที่เป็นคณะพื้นฐาน ได้แก่

คณะครุศาสตร์	8	ภาควิชา
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	9	ภาควิชา
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	11	ภาควิชา
คณะวิทยาการจัดการ	5	ภาควิชา

ใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย จากสถาบันราชภัฏที่มี
จำนวนภาควิชาเหมือนกันมา เขตภูมิศาสตร์ละ 1 สถาบัน ได้กลุ่มตัวอย่างจาก
8 สถาบันราชภัฏ รวมจำนวน 264 คน

ทั้งนี้ไม่รวม คณะเกษตรและอุตสาหกรรม 3 ภาควิชา
และ คณะอุตสาหกรรมศึกษา 8 ภาควิชา

รวมจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 617 คน

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นแนวทางให้ห้องสมุดสถาบันราชภัฏ จัดบริการสารนิเทศที่เหมาะสม
สมให้สอดคล้องกับความต้องการใช้สารนิเทศ และปรับปรุงการบริการสารนิเทศ

แก่อาจารย์ ในด้านเนื้อหา วัตถุประสงค์ รูปแบบ ภาษา ความทันสมัยและแหล่ง
สารนิเทศ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการใช้บริการสารนิเทศของอาจารย์ใน
สถาบันราชภัฏ